

Μάθημα: Ν.Ε. Λογοτεχνία
Σχολ. έτος 2016-17
Καθηγήτριες: Ελένη Γκόνου (ΠΕ02) – Αθηνά Κωστοπούλου (ΠΕ02)
Τάξη: Α΄ Γυμνασίου
Χρονική διάρκεια: 4 ώρες

Ο παππούς και το εγγονάκι, του Λ. Τολστόι (σελ. 43-44 του σχολικού εγχειριδίου της Α΄ Γυμνασίου)

Εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές: Ν.Ε. Γλώσσα, Α.Ε. Γραμματεία, Α.Ε. Γλώσσα, Θεατρική Αγωγή, Βιολογία, Πληροφορική.

Σύνδεση με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών

Το κείμενο περιλαμβάνεται στη θεματική ενότητα «Οικογενειακές σχέσεις» του σχολικού εγχειριδίου της Α΄ Γυμνασίου και θα το εξετάσουμε στο πλαίσιο του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) και του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών (Α.Π.Σ.).

Β. Διδακτικό υλικό – Τεχνολογικά μέσα

1. Το διδακτικό εγχειρίδιο των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Α΄ τάξης Γυμνασίου
2. Βιβλίο καθηγητή για τη Ν. Λογοτεχνία Α΄ Γυμνασίου
3. Εργαστήριο Πληροφορικής και αίθουσα διδασκαλίας με διαδραστικό πίνακα και laptop
4. Διαδίκτυο
5. Επεξεργαστής κειμένου Word
6. Λογισμικό παρουσιάσεων Power-Point

Διδακτική προσέγγιση

Το συγκεκριμένο σενάριο μαθήματος βασίζεται στο συνδυασμό της βιωματικής, διερευνητικής, διαθεματικής και ομαδοσυνεργατικής μεθόδου με τη χρήση των Νέων Τεχνολογιών ως εργαλείου μάθησης.

Ιδιαίτερη περιοχή του γνωστικού αντικειμένου: Οικογενειακές σχέσεις

Γενικός σκοπός της διδασκαλίας: Στο διήγημα του Λ. Τολστόι «Ο παππούς και το εγγονάκι» διακρίνεται ο ανθρωπισμός του συγγραφέα. Στην εποχή μας ζούμε έντονα την οικονομική κρίση. Είναι όμως και ηθική. Βασικές αρχές και αξίες στη ζωή μας, όπως η αγάπη, η κατανόηση και ο σεβασμός, τις ξεχνάμε ή τις καταπατάμε. Γι' αυτό με το συγκεκριμένο σχέδιο διδασκαλίας θέλουμε να τονίσουμε την **ανάγκη να στηρίζεται ο σύγχρονος πολιτισμός σε ηθικές αξίες, ξεκινώντας από το κύτταρο της κοινωνίας, την οικογένεια.**

Επιμέρους στόχοι

A) Γνωστικοί

- Να γνωρίσουν οι μαθητές την αξία του ανθρωπισμού διαχρονικά και να τη συνδέσουν με τον τρόπο ζωής του Λ. Τολστόι.
- Να γνωρίσουν τα ιδιαίτερα προβλήματα και τις ανάγκες της τρίτης ηλικίας.
- Να διαπιστώσουν τον κύκλο της ανθρώπινης ζωής
- Να συνειδητοποιήσουν τον μιμητισμό των μικρών παιδιών
- Να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά του διηγήματος και του παραμυθιού.

B) Συναισθηματικοί στόχοι

- Να δεισδύσουν στην ψυχολογία των ηρώων και να διακρίνουν τα αίτια των ενεργειών τους.
- **Να ευαισθητοποιηθούν απέναντι στην τρίτη ηλικία και να καλλιεργήσουν την ενσυναίσθηση.**
- Να συνειδητοποιήσουν την αξία των προγόνων τους και να συναισθανθούν το χρέος του ενστερνισμού και της διάδοσης των υψηλών ηθικών και πολιτισμικών αξιών, που αυτοί μεταφέρουν, ως φορείς της παράδοσης.

Γ) Σε επίπεδο δεξιοτήτων (ψυχοκινητικοί στόχοι)

- Να ασκηθούν στην παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου και ειδικότερα στη μετατροπή ενός αφηγηματικού κειμένου σε θεατρικό.
- Να καλλιεργήσουν την κριτική σκέψη συγκρίνοντας παράλληλα κείμενα

Δ) Παιδαγωγικοί

- Να διαμορφώσουν ενεργό στάση απέναντι στην υπεράσπιση των δικαιωμάτων της τρίτης ηλικίας
- Να εφαρμόσουν επικοινωνιακές μεθόδους μάθησης
- Να καλλιεργήσουν ομαδοσυνεργατικό πνεύμα

Ε) Τεχνολογικοί

- Να εξοικειωθούν με τις Τ.Π.Ε.
- Να ασκηθούν στην παραγωγή ηλεκτρονικού κειμένου και τη χρήση των δυνατοτήτων που παρέχουν οι Η.Υ.

Πορεία της διδασκαλίας

Α' Αφόρμηση

Προβολή ολιγόλεπτου βίντεο, με τίτλο: «**Τι είναι αυτό;**» στην ιστοσελίδα <http://www.youtube.com/watch?v=mNK6h1dfy2o> και σχολιασμός από τους μαθητές.

Δίνονται κάποια επιπλέον βιογραφικά στοιχεία για τον Λ. Τολστόι εκτός από αυτά του σχολικού εγχειριδίου και προσδιορίζεται η έννοια του **ανθρωπισμού**.

Ακολουθεί ανάγνωση του κειμένου από την διδάσκουσα και διατυπώνονται κάποιες πρώτες εντυπώσεις.

Β' Βιωματική δράση ενσυναίσθησης

Αρχικά ζητούνται από τη διδάσκουσα πέντε εθελοντές να πάρουν μέρος σε ένα **παιχνίδι ρόλων** χρησιμοποιώντας την θεατρική τεχνική της «**ανακριτικής καρέκλας**». Ένας μαθητής υποδύεται τον παππού, δύο άλλοι τους γονείς του Μίσα, ο τρίτος τον Μίσα και ο τελευταίος τον σκηνοθέτη - ανακριτή.

Α) Ο σκηνοθέτης - ανακριτής προς τον «παππού»:

«**Ο παππούς είσαι εσύ.**

1. Ποια προβλήματα και ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζεις στην καθημερινότητά σου;
2. Πώς αισθάνεσαι, όταν σε μαλώνει η νύφη σου; Τι σκέφτεσαι;»

1° ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Α΄ Ομάδα: Οι φιλόλογοι

1. Το μικρό αυτό κείμενο είναι διήγημα, αλλά θυμίζει και παραμύθι. Εντοπίστε τα βασικά χαρακτηριστικά του διηγήματος και του παραμυθιού σε αυτό.

Θυμηθείτε και όσα έχετε διδαχθεί στο μάθημα της Ν. Γλώσσας (3^η ενότητα: Αφήγηση, σελ. 47-48).

.....

.....

.....

.....

2. Διάβασε τη μετάφραση του παρακάτω κειμένου από το βιβλίο της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας της Β΄ Γυμνασίου και γράψε μια παράγραφο για τη στάση των αρχαίων ελλήνων απέναντι στους γονείς.

Το κείμενο αυτό προέρχεται από τους «**Νόμους**» του **Πλάτωνα** και έχει τον τίτλο «**Ο σεβασμός προς τους γονείς μέλημα του νόμου**» (ενότητα 11, σελ. 84).

Οι **Νόμοι** είναι σε έκταση και το πιο αξιόλογο έργο της γεροντικής ηλικίας του Πλάτωνα. Περιέχει εκτός από τις πολιτικές, παιδαγωγικές και ηθικές ιδέες του και συγκεκριμένες ρυθμιστικές διατάξεις που κατά τον φιλόσοφο πρέπει να διέπουν τη ζωή των πολιτών. Στις ποικίλες διατάξεις που ορίζουν την επιθυμητή συμπεριφορά των χρηστών πολιτών –αλλά και αυστηρές ποινές για τους παραβάτες– υπάρχει πρόβλεψη και για όσους δε σέβονται τους γονείς ή τους παππούδες τους.

.....

.....

.....

.....

.....



Ο Ακάμας και ο Δημοφών οδηγούν τη γιαγιά τους Αίθρα μετά την πτώση της Τροίας. Ερυθρόμορφος κρατήρας, 500 π.Χ.. Βρετανικό Μουσείο

Ο σεβασμός προς τους γονείς μέλημα του νόμου

Α. Κείμενο

Ὅς ἂν τολμήσῃ πατέρα ἢ μητέρα ἢ τούτων πατέρας ἢ μητέρας τύπτειν, πρῶτον μὲν ὁ προστυγχάνων βοηθεῖτω, καὶ ὁ μὲν μέτοικος ἢ ξένος εἰς προεδρίαν τῶν ἀγῶνων καλεῖσθω βοηθῶν, μὴ βοηθήσας δὲ ἀειφυγίαν ἐκ τῆς χώρας φευγέτω• ὁ δὲ μὴ μέτοικος βοηθῶν μὲν ἔπαινον ἐχέτω, μὴ βοηθῶν δὲ, ψόγον• δοῦλος δὲ βοηθήσας μὲν ἐλεύθερος γιγνέσθω, μὴ βοηθήσας δὲ πληγὰς ἑκατόν τῆ μάστιγι τυπτέσθω. Ἐάν δὲ τις ὄφλη δίκην αἰκίας γονέων, πρῶτον μὲν φευγέτω ἀειφυγίαν ἐξ ἄστεως εἰς τὴν ἄλλην χώραν καὶ πάντων ἱερῶν εἰργέσθω, κατελθῶν δὲ θανάτῳ ζημιούσθω. Ἐάν δὲ τις ἐλεύθερος τῷ τοιοῦτῳ συμφάγη ἢ συμπίη ἢ τινα τοιαύτην ἄλλην κοινωνίαν κοινωνήσῃ ἢ καὶ μόνον ἐντυγχάνων που προσάπτηται ἐκῶν, μήτε εἰς ἱερόν ἔλθῃ μηδὲν μήτ' εἰς ἀγοράν μήτ' εἰς πάλιν ὄλως πρότερον ἢ καθήρηται.

**Πλάτων, Νόμοι 8811-e
(διασκευή)**

Μετάφραση

Ὅποιος τυχόν τολμήσει να χτυπήσει τον πατέρα ή τη μητέρα ή τον πατέρα ή τη μητέρα αυτών (των γονιών), πρώτα ας τρέξει σε βοήθεια ο πρώτος τυχών, και αν αυτός που βοηθήσει είναι μέτοικος ή δούλος να καλείται σε τιμητική θέση στους αγώνες, αν όμως δε βοηθήσει να απελαύνεται από τη χώρα για όλη του τη ζωή• και αν δεν είναι μέτοικος αλλά βοηθήσει να επαινείται, αν δε βοηθήσει να ψέγεται• και αν βοηθήσει δούλος να κερδίζει την ελευθερία του, αν δε βοηθήσει να μαστιγώνεται με εκατό χτυπήματα. Και αν κάποιος καταδικαστεί για βιαιοπραγία προς τους γονείς, πρώτα να απελαύνεται για όλη του τη ζωή από την πόλη σε άλλη χώρα και να αποκλείεται από κάθε ιερό, και αν γυρίσει από την εξορία να τιμωρείται με την ποινή του θανάτου. Αν δε κάποιος ελεύθερος φάει μαζί με έναν τέτοιο ή πει μαζί του ή έχει κάποια άλλη οποιαδήποτε σχέση ή συναντώντας τον κάπου έρθει σε επαφή μαζί του με τη θέλησή του, να μη μετέχει σε θρησκευτικές τελετές, ούτε να συμμετέχει στην αγορά και γενικά στα θέματα της πόλης παρά μόνον αφού εξαγνιστεί.

3) Το ίδιο θέμα πραγματεύεται και ένα απόσπασμα από τον ρητορικό λόγο «Κατά Λεωκράτους» του Λυκούργου με τίτλο «Ένα παράδειγμα σεβασμού προς τους γονείς» στο σχολικό βιβλίο της Αρχαίας ελληνικής Γραμματείας της Γ΄ Γυμνασίου (ενότητα 8, σελ. 60). Πρόκειται για έναν γιο, που πήρε τον γέροντα πατέρα του στους ώμους, όταν εξερράγη το ηφαίστειο της Αίτνας στη Σικελία και έτρεξε, για να σωθούν. Τότε, λέγεται ότι βλέποντας οι θεοί την ευσεβή του πράξη έσωσαν μόνον αυτούς, ενώ όλο το χωριό κάηκε από τη φωτιά.

Ανάλογο είναι και το παράδειγμα του Κλέοβι και του Βίτονα, από τη νουβέλα του Κροΐσου και του Σόλωνα, Ηροδότου Ιστορίες, κεφ. Ι31. (Βλέπε σχολικό βιβλίο του μαθητή, σελ. 19-20)

Βρείτε και γράψτε κι άλλα παραδείγματα σεβασμού προς τους γονείς και γενικότερα προς τους μεγαλύτερους από τη μυθολογία, την Ιστορία ή τα Θρησκευτικά.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. Ακούστε το τραγούδι του Γ. Μηλιώκα «Ζητώ συγγνώμη» <http://www.youtube.com/watch?v=YSMd62Q3pPA> και αιτιολογήστε τον τίτλο του.

.....
.....
.....



ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Β' Ομάδα: Οι ψυχολόγοι

1. Τι θα μπορούσαν να κάνουν τα άτομα της τρίτης ηλικίας, για να βελτιωθεί η κατάσταση και η διάθεσή τους;

Για να διαμορφώσετε καλύτερη άποψη, παρακολουθήστε ένα βίντεο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://www.youtube.com/watch?v=D4DA9saUD_c

Γράψτε την απάντησή σας με τις προτάσεις σας σε πέντε διαφάνειες ppt. Μπορείτε να επιλέξετε και κατάλληλες φωτογραφίες από το Διαδίκτυο.

2. Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις πολύ σκληρής αντιμετώπισης έως και κακοποίησης ηλικιωμένων ατόμων. Παρακολουθήστε σχετικό βίντεο από τον ηλεκτρονικό Τύπο: <https://www.youtube.com/watch?v=8UAttrIGHWH8>

Μπορούμε εμείς να βοηθήσουμε στην αποτροπή τέτοιων φαινομένων; Τι μπορούμε να κάνουμε;

Για να διαμορφώσετε καλύτερη άποψη, δείτε τις δραστηριότητες κάποιων σχολείων στα πλαίσια του Εκπ/κού Προγράμματος «Νοιάζομαι και Δρω», που υλοποιείται τα δύο τελευταία χρόνια πιλοτικά στη χώρα μας και αφορά στον Εθελοντισμό, την Αλληλεγγύη και την Ενεργό Πολιτειότητα.

<http://noiazomaiicaidrw.gr/2016/12/>

Γράψτε τις απαντήσεις σας σε πέντε διαφάνειες σε ένα ppt τοποθετώντας και κατάλληλες φωτογραφίες, που θα βρείτε στο Διαδίκτυο.



3. Διαβάστε το απόσπασμα από το σχολικό βιβλίο της Βιολογίας Α' Λυκείου για την ανάπτυξη του ανθρώπου:

Ανάπτυξη μετά τον τοκετό - γήρας

Ο οργανισμός του νεογέννητου, μετά τον τοκετό, συνεχίζει να αναπτύσσεται και φυσιολογικά περνάει από τα στάδια της βρεφικής, παιδικής και εφηβικής ηλικίας, ώσπου να ενηλικιωθεί (εικ. 12.17). Η βρεφική ηλικία διαρκεί δύο περίπου χρόνια και χαρακτηρίζεται από ραγδαία ανάπτυξη. Κατά την παιδική ηλικία αλλάζουν προοδευτικά οι αναλογίες του σώματος. Κατά την εφηβεία η ανάπτυξη επιταχύνεται, εμφανίζονται τα δευτερεύοντα χαρακτηριστικά του φύλου, ενώ τα γεννητικά όργανα ωριμάζουν και γίνονται λειτουργικά. Οι νεαροί ενήλικες έχουν φτάσει στο μέγιστο της μυϊκής τους δύναμης και της αντιληπτικής τους ικανότητας. Προοδευτικά όμως και ανεπαίσθητα το σώμα χάνει ορισμένες ικανότητες του, και τελικά έρχεται το τελευταίο στάδιο, το γήρας. Η διαδικασία αυτή, που είναι μη αναστρέψιμη, οφείλεται σε κληρονομικούς και σε εξωγενείς παράγοντες.

Απόσπασμα από το σχολικό βιβλίο Βιολογίας Α Λυκείου (σελ.231)

Στη συνέχεια παρατηρήστε την εικόνα και γράψτε τα σχόλιά σας.



.....

.....

.....

.....

.....

4. Υπάρχουν άτομα τρίτης ηλικίας (παππούς, γιαγιά) στη δική σας οικογένεια; Αν ναι, περιγράψτε σύντομα την προσωπικότητά τους και τη σχέση που έχετε μαζί τους ή ζητήστε τους να σας διηγηθούν κάποια προσωπική εμπειρία από τα παιδικά ή νεανικά τους χρόνια, την οποία θα καταγράψετε και θα αποθηκεύσετε σε ένα αρχείο word.

.....

.....

.....

.....

.....

3° ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Γ' Ομάδα: Οι σκηνοθέτες/ηθοποιοί

1. Αφού μελετήσετε τη βιογραφία του Τολστόι από την Βικιπαίδεια και από το βιβλίο σας απαντήστε στις ερωτήσεις που ακολουθούν :

α) Ποιος πίστευε ότι είναι ο σκοπός της ζωής του ανθρώπου;

.....
.....
.....
.....

β) Στη ζωή του εφάρμοσε τις ιδέες του; Πώς εκδήλωσε τα ανθρωπιστικά του πιστεύω; Αναφέρετε συγκεκριμένες ενέργειες.

.....
.....
.....
.....

γ) Εντοπίστε στο κείμενο το σημείο, όπου φαίνεται καθαρά ο ανθρωπισμός του συγγραφέα και αντιγράψτε το. Ποιο συναίσθημα κυριαρχεί;

.....
.....
.....
.....

2. Σε ποια σκηνή του διηγήματος θα θέλατε να είσαστε παρόντες; Σε ποιον ήρωα θα μιλούσατε και τι θα του λέγατε;

.....
.....
.....
.....

3. Μεταβείτε στην ιστοσελίδα

http://www.youtube.com/watch?v=RMDDKaMdx_c

και παρακολουθήστε με προσοχή το βίντεο. Σχολιάστε το και γράψτε τα συμπεράσματά σας σε μια παράγραφο. Πώς αντιδρούν τα παιδιά βλέποντας τη συμπεριφορά των μεγάλων;

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
4. Δραματοποίηση

Μετατρέψτε όλο το κείμενο σε θεατρικό σενάριο και συνεχίστε λίγο ακόμα την εξέλιξη της ιστορίας προσθέτοντας μια επιπλέον σκηνή. Σκεφτείτε και τη σκηνογραφία της παράστασης και εφοδιαστείτε με τα απαραίτητα αντικείμενα ή ρούχα. Αν θέλετε μπορείτε να επενδύσετε και μουσικά την παράστασή σας.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Τώρα είσαστε έτοιμοι να παίξετε το θεατρικό σας έργο στη σκηνή;



ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΟΜΑΔΕΣ

1. Θυμηθείτε τον γέρο βασιλιά της Ιθάκης Λαέρτη, πατέρα του Οδυσσέα στη ραψωδία ω (στ. 265-367) της Οδύσσειας (σελ. 158-160 σχολικού βιβλίου). Πώς παρουσιάζεται στη σκηνή αναγνώρισης με τον Οδυσσέα;

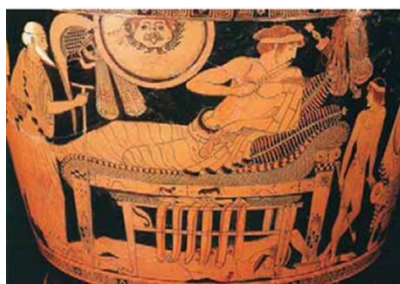


2. Η μορφή του γέρο βασιλιά της Πύλου Νέστορα σκιαγραφείται από τον Όμηρο τόσο στην Οδύσσεια (κυρίως ραψωδία γ) όσο και στην Ιλιάδα (κυρίως ραψωδία Α). Ποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τού αποδίδονται;

Ο Τηλέμαχος μπροστά στον σεβάσμιο βασιλιά της Πύλου. Αγγειογραφία του 4ου αι. π.Χ. (Βερολίνο, Κρατικό Μουσείο)



3. Ανατρέξτε και στη ραψωδία Ω της Ιλιάδας και διαβάστε τους στίχους 468-677, όπου παρουσιάζεται ο γέρο βασιλιάς Πρίαμος να ικετεύει τον φονιά του γιου του, Αχιλλέα. Πώς θα τον χαρακτηρίζατε από τις πράξεις και τα λόγια του;



Η ικεσία του Πριάμου. Ερυθρόμορφος σκύφος, γύρω στο 485-480 π.Χ. Βιέννη, Μουσείο Ιστορίας της Τέχνης (αντίγραφο).

4. Χωριστείτε σε δύο ομάδες προκειμένου να συμμετάσχετε σε Αγώνα λόγου με θέμα: «Τα παιδιά δεν είναι θεμιτό να βάζουν σε οίκους ευγηρίας τους ηλικιωμένους γονείς τους, αλλά οφείλουν να συμβιώνουν μαζί τους και να τους φροντίζουν μέχρι το τέλος της ζωής τους».

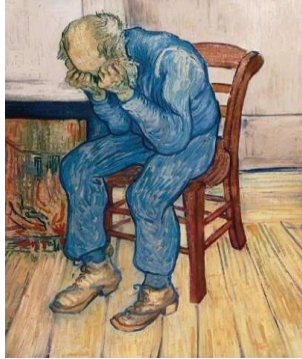
5. Αφού επισκεφθείτε την ιστοσελίδα <http://www.cognosco.gr/Gnwmi/ka/artists.jsp?key=151> επιλέξτε δυο γνωμικά του Τολστόι σχετικά με την αγάπη και τις ανθρώπινες σχέσεις και αντιγράψτε τα.

1.
2.

6. Διαβάστε το ποίημα του Κ. Καβάφη «Ένας γέρος» και απαντήστε στο ερώτημα: Πώς αντιμετωπίζει «ο Γέρος» τη ζωή;

Ένας γέρος

Στου καφενείου του βοερού το μέσα μέρος
σκυμένος στο τραπέζι κάθετ' ένας γέρος·
με μian εφημερίδα εμπρός του, χωρίς συντροφιά.
Και μες των άθλιων γηρατειών την καταφρόνια
σκέπτεται πόσο λίγο χάρηκε τα χρόνια
που είχε και δύναμι, και λόγο, κ' εμορφιά.



Βαν Γκογκ, Γέρος

Ξέρει που γέρασε πολύ· το νοιώθει, το κυττάζει.
Κ' εν τούτοις ο καιρός που ήταν νέος μοιάζει
σαν χθες. Τι διάστημα μικρό, τι διάστημα μικρό.

Και συλλογιέται η Φρόνησις πως τον εγέλα·
και πως την εμπιστεύονταν πάντα — τι τρέλλα! —
την ψεύτρα που έλεγε· «Αύριο. Έχεις πολύν καιρό.»

Θυμάται ορμές που βάσταγε· και πόση
χαρά θυσίαζε. Την άμαλή του γνώσι
κάθ' ευκαιρία χαμένη τώρα την εμπαίζει.

.... Μα απ' το πολύ να σκέπτεται και να θυμάται
ο γέρος εξαλίσθηκε. Κι αποκοιμάται
στου καφενείου ακουμπισμένος το τραπέζι.

Από τα Ποιήματα 1897-1933, Έκτακτος 1984)

.....
.....
.....

